

La sîpia (*Sepia officinalis*)

(ALDC, VIII, 1769. La sîpia)

La *sîpia* és un 'mol·lusc cefalòpode comestible, semblant al calamar, que al dors té una conquilla calcària, tova i lleugera (*Sepia officinalis*)'. El seu ètim és el llat. *SEPIA*, pres del gr. *ΣΕΠΙΑ*, com tants altres noms de la fauna marina que han arribat al cat. (*boga, congre, pagre, sarg*, etc.). Un dels seus resultats manté la *e* tònica, generalment tancada (*sèpia*), que a causa de la iod següent pot rarament obrir-se (*sèpia*) o bé tancar-se un grau més i passar a *i* (*sîpia*). La var. *sèpia*, que coneix els congèneres de l'it. *seppia*, oc. *sepcha* (*sepia*), és pròpia de l'eiv., val., tort., eixamplant-se una mica més cap al nord i part del cat. central, i que es documenta, des del s. XVI i reiteradament, en els lexicògrafs valencians, des de Mayans (1787) a Martí Gadea (1909).

La var. *sèpia* per metafonía va tancar la tònica per esdevenir *sîpia*, atestada des del s. XIII i estesa per gran part del Principat (on també té el valor translàtic de 'escopinada'), punts de l'extrem

meridional val. i el men. (var. *sèrpi* 166); el ross. i mall. han emmudit la *a* final (*sipi*), com en *gabi, histori*, etc. (var. *sipri* 80 i *sepi* 83), fenomen tardà no anterior al s. XIX (Figuera, 1840 registra només *sipia/cipia*); aquesta *i* tònica es troba en l'oc. dial. *sipia*, el port. i gall. *siba* i el cast. *jibia*, que el DECat interpreta com a mossarabisme per la primitiva [ʃ] (*xibia*) i el canvi de *p > b* explicables pel contacte amb l'àrab (cf. el manteniment del grup -PJ- en el cast. *apio, sepia*, etc.). El tractament vocàlic tònic (*sèpia, séquia, sîpia*) presenta un cert paral·lelisme amb dos mots d'origen àrab d'estructura semblant: els escassos punts

de *sènia* i de *sèquia* (aquest, amb uns casos més), la notable extensió de *sènia* i *sèquia* i una àrea semblant de *sînia* i *sîquia* (aquest, amb menys representació) (cf. PALDC, III, mapa 279 i IV, mapa 483).

Són mots normatius *sîpia* i *sèpia*, des del DG1, 1932.

